

Laidunnus

Laidunnus

Tekstin kirjoittanut Jenni Parviainen, Agrologiopiskelija JAMK.

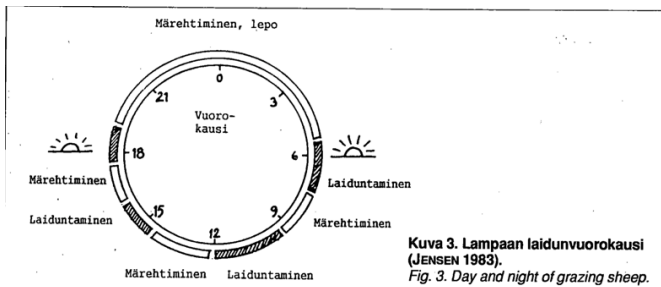
Laidunnuksen perustana on hyvä nurmikasvusto. Hyvä nurmi on tiheäkasvuista, maittavaa, tallauksen kestäväää ja sen jälkikasvukyky on hyvä. Hyvässä nurmessa on useampaa eri kasvia, eli se on seoskasvusto. Kun kasvusto on monipuolista, useita eri lajeja ja lajikkeita sisältävä, se kestää säiden ääri-ilmiöitä paremmin ja antaa näin todennäköisemmin paremman sadon kuin yhtä tai kahta lajia sisältävät nurmet. Monipuolisen kasvuston on osoitettu lisäävän myös maaperän mikrobien monimuotoisuutta, joka on yhteydessä maan parempaan mururakenteeseen, sekä pysyvien hiiliyhdisteiden syntyyn eli hiilen sidontaan.

Kuvio 1. Tiheä nurmikasvusto.

Lammas on valikoiva laiduntaessaan ja se syö ensi kaikki maittavimmat kasvit. Näin tehdessään ne myös tallovat kasveja, jolloin tiheä ja monipuolinen kasvusto on eduksi. Huonosti maittavia kasveja tulisi välttää. Seosta suunniteltaessa kannattaa huomioida, että valittavat kasvit olisivat kilpailukykyisiä keskenään ja että niillä olisi samanlainen kasvurytmi sekä jälkikasvu. Timotei valtainen seos on lammaille hyvinkin maistuva, mutta kuivina kesinä niiden jälkikasvukyky on heikko. Tällöin

olisi hyvä, että seoksessa olisi mukana kuivuudessakin pärjääviä lajeja. Lampailla laidunta olisi optimaalisinta vaihtaa 2-3 viikon jälkeen. Tällöin nurmi ei ehdi vanheta liikaa. Vanhenevassa kasvustossa on lampailla koko ajan vähemmän lehtevää ja maittavaa syötävää, jolloin suurin osa niiden ajasta kuluu syötävän löytämiseen. Tämä vaikuttaa niiden kokonaissyöntimäärään ja lopulta niiden kasvuun. Varsinkin kasvavien karitsoiden kanssa tiheä ja lehtevä nurmi on tärkeää niiden kasvun kannalta. Karitsoiden kasvua laiturilla on parhainta mitata punnitsemalla ne tarpeeksi usein, parin viikon välein, jolloin pystytään seuraamaan niiden kunnon kehitystä ja sitä että ne saavat varmasti tarpeeksi ravintoa. Hyvä päiväkasvu on liharotuisilla 300 grammaa päivässä ja alkuperäisroduilla 200-250 grammaa päivässä. Mikäli karitsoiden kasvu on vähäisempää, on syytä tarkastella laitumen vaihtoa parempaan sekä lisärehun tuomista laitumelle, jotta kasvut pysyvät käynnissä.

Kuvio 2. Lampaan laidunvuorokausi, lammas ja laidun s.17, https://juri.luke.fi/bitstream/handle/10024/443073/maatut4_95.pdf?sequence=1

Tiheä nurmi toimii hyvin rikkojen estäjänä ja näin ollen vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttötarvetta. Kasvit kilpailevat toisiaan vastaan ja hyvässä nurmessa rikoilla ei ole tilaa kasvaa. Mikäli nurmessa on aukkoja niin rikat valtaavat ne nopeasti. Lampaat syövät myös rikkoja, mutta näiden ravinnollista arvoa ei ole tutkittu. Lampaat osaavat välttää niille myrkyllisiä sekä haitallisia kasveja mutta silti on hyvä pitää mielessä, että osa kasveista on myrkyllisiä lampailla. Puhdistusniitolla voidaan vaikuttaa osaan rikkakasveista vähentävästi, kuten valvattia ja

ohdaketta, ne eivät siedä toistuvia puhdistusniittoja. Juolavehnnään puhdistusniitto ei vaikuta vähentävästi.

Kaikilla laitumilla tarvitaan nurmen lisäksi kivennäisiä ja suolaa sekä vettä. Syksyä kohti mentäessä laitumille voi usein olla tarve aloittaa lisäruokinta. Lisäruokintana voidaan käyttää kuivaheinää tai säilörehua, riippuen laitumella olevien lampaiden tarpeesta. Vesi on tärkeä osa lampaiden hyvinvointia ja laitumille vesi tulee järjestää. On hyvä varmistaa, että vettä on riittävästi ja se tulee vaihtaa vähintään kerran päivässä. Kuumina päivinä veden kulutus voi nousta merkittävästi ja silloin on tarkistettava, että vettä varmasti riittää koko laumalle.

Laiduntaessa lampaat voivat saada loistartuntoja, jotka vaikuttavat niiden terveyteen ja kuntoon. Usein laitumet pysyvät samoina useita vuosia. Osa loisista on sellaisia, jotka pystyvät talvehtimaan, jolloin tartuntapaine kasvaa vuosien kuluessa. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että karitsoilla olisi joka vuosi vieroituksen aikaan puhdas laidun, jota ei ole laidunnettu edellisenä kesänä. Karitsat madotetaan yleensä 3-4 viikon kuluessa laidunnuksen aloituksesta. Loisia torjutaan matolääkityksellä, laidunkierrolla ja oikealla ruokinnalla. Laitumet puhdistuvat hyvin loisista, jos niillä pystytään pitämään kahden vuoden tauko laidunnuksesta. Sateinen ja lämmin kesä on loisten kannalta otollisinta aikaa, kuivina kesinä loistartuntoja on vähemmän. Hyvinvointikorvauksen lampaiden ja vuohien hoito-osiossa vaaditaan, että tilalla on loistorjuntasuunnitelma. Tämä suunnitelma perustuu papananäytteisiin, joita täytyy ottaa vähintään kaksi kertaa sopimusvuonna. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös suositukset laidunkierrosta ja loislääkityksestä. Suunnitelman tekee eläinlääkäri joko yksin tai yhdessä lammasasian-tuntijan kanssa.

Lähteet:

Sillanpää. S. 2020. Webinaari, laidunten riittävyys ja kesäajan ruokinta.

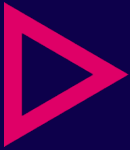
Jalo. M & Alitalo. V. 2019. Lampaiden ja vuohien laidunopas.

https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/lampaan_laidunusopas_pieni_resoluutio.pdf

Lammas ja laidun, maatalouden tutkimuskeskus, tiedote 1995.

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/443073/maatut4_95.pdf?sequence=1

Heinonsalo. J. 2020. Hiiliopas, katsaus maaperän hiileen ja hiiliviljelyn perusteisiin. <https://carbonaction.org/wp-content/uploads/2020/01/BSAG-hiiliopas-1.-painos-2020.pdf>

Contact:

Lammastalouden tuotannontekijät LaTu- hanke:

Marianne Niinikoski, Projektipäällikkö

040 183 7085

marianne.niinikoski(at)jamk.fi

www.jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Biotalousinstituutti

Tuumalantie 17, 43130 Tarvaala

Sini Sillanpää, Kotieläintuotannon asiantuntija, lammas- ja vuohituotanto:

043 825 0526

sini.sillanpaa(at)proagria.fi

www.etela-pohjanmaa.proagria.fi/

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

Milla Alanco-Ollqvist, Erityisasiantuntija, lammas- ja vuohituotanto:

040 7060 558

milla.alanco-ollqvist(at)proagria.fi

www.etela-pohjanmaa.proagria.fi/

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki